

Ջեռագրտականաշխատանք

Կազմակերպության տվյալներ <ul style="list-style-type: none">• Անվանում, հասցե• Տնօրեն• Էլ.հասցե• Ջեռախոս	Մասնակցային նպրոց կրթական հիմնադրամ, Վահրամ Սողոմոնյան masnakcayindproc@gmail.com +3749358190
Ջեռագրտության թեմա/վերնագիր <ul style="list-style-type: none">• Ջեռագրտության թեմա	Մշակութային և գեղագիտական պատկերացումների ձևավորումը և զարգացումը հասարակագիտության դասերի նավագնացությամբ
Ուսուցչի տվյալներ <ul style="list-style-type: none">• Անուն, ազգանուն, հայրանուն• Մասնագիտություն• Ջեռախոս• Էլ.հասցե• Դասավանդվող առարկաներ• Դասարաններ	Նելլի Գրիգորյան Վարուժանի Պատմություն, Հասարակագիտություն 091795860 nel.grigoryan.79@mail.com 6,7,8,9,10,11,12 դասարաններ
Ուսումնական հաստատության տվյալներ <ul style="list-style-type: none">• Անվանումը, հասցե• Ջեռախոս• Էլ.հասցե (տնօրենության)• Web կայքի հասցե	Ուրծաձորի միջնակարգ դպրոց urtsadzor@schoolis.am

Բովանդակություն

Ներածություն

3

Հիմնական բովանդակություն

7

Եզրակացություններ, առաջարկություններ

28

Օգտագործված գրականության ցանկ

30

Հավելվածներ

32

Ներածություն

<p>Նպատակը և հետազոտական հարցը</p>	<p>Քննազտության նպատակն է</p> <ul style="list-style-type: none"> Ուսումնասիրել գեղագիտական դաստիարակության նշանակությունըև զարգացումը հասարակագիտության դասընթացում <p>Քննազոտական հարց`</p> <ul style="list-style-type: none"> Ինչպե՞ս ձևավորել զարգացնել մշակութային և գեղագիտական պատկերացումները ազդարոցի օրինակով
<p>Ո՞ր առանցքային կոմպետենցիային/կարողունակությանն է ուղղված նպատակի ուսումնասիրությունը</p>	<p>Աշակերտների հոգևոր մշակույթի ձևավորումը պահանջում է ինտեգրված մոտեցումներ առումներ և միջանկյալ արդյունքներ.</p> <ul style="list-style-type: none"> Էթիկական բարոյականություն: Սոցիալական ուսումնասիրությունները կարող են օգնել ավազդարոցի աշակերտներին զարգացնել էթիկական և բարոյական գիտակցությունը` սովորեցնելով նրանց ճիշտ վարքագծի սկզբունքները: Սակարող է ներառել սովորել արդարության, հանդուրժողականության, ազնվության և նորիշների հանդեպի արգանքի հետևյալ ավազած թեմաների մասին: <ul style="list-style-type: none"> Պատմական համատեքստ: Պատմական իրադարձություններին փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը կարող է օգնել աշակերտներին հասկանալ, թե ինչպե՞ս է ձևավորվել հասարակության հոգևոր մշակույթը և ինչ արժեք

Ներածություն

Ներենտեղիունեցելպատմականտարբերժամանակաշրջաններում:

- o Մշակութայինբազմազանություն:

Մշակութայինբազմազանությանն փոխըմբռնմանուսուցումըավագդպրոցիաշակերտներինթույլետալիսավելիլավհասկանալևհարգելայլժողովուրդներինէթնիկխմբերիմշակույթները:

Սակարողէնպաստելհարգանքիևհանդուրժողականությանվրահիմնվածհոգևորմշակույթիզարգացմանը:

- o Սոցիալականարդարությունևքաղաքացիականպատասխանատվություն: Սոցիալականուսումնասիրություններըկարողենսովորեցնելավագդպրոցիաշակերտներինպայքարելսոցիալականարդարությանհամարևդառնալիասարակությանակտիվմասնակից:

Սակարողէներառելանհավասարության, խտրականությանևակտիվությանհարցերիուսումնասիրություն:

- o Քննադատականմտածողություն: Սոցիալականուսումնասիրություններըկարողենօգնելավագդպրոցիաշակերտներինզարգացնելքննադատականմտածողությունևվերլուծականհմտություններ,

Ներածություն

	<p>որոնք նպաստում են արժեքների և ամոզմունքների ավելի խորը մտնմանը:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Երկխոսություն և քննարկում: Ուսուցիչը կարող է ստեղծել այնպիսի միջավայր, <p>որտեղ աշակերտները կարող են ազատորեն քննարկել բարոյական և էթիկական հարցեր,</p> <p>արտահայտել իրենց տեսակետները և լսել ուրիշների կարծիքը:</p> <p>Սանպաստում է երկխոսության և փոխըմբռնման մշակույթի ձևավորմանը:</p>
<p>Չետագոտության թիրախային խոսմբը և շրջանակը /քանակ, սեռային բաշխում/</p>	<p>Չետագոտության համար թիրախային խոսմբեն և հանդիսացել ավագ դպրոցի 24 աշակերտներ, որից 10 տղա, 14 աղջիկ:</p>
<p>Օգտագործված հետազոտական մեթոդները, գործիքները (օրինակ՝ քանական հետազոտություն՝ հարցաթերթի կիմիջոցով, որակական հետազոտություն՝ խորին հարցազրույցի միջոցով և այլն)</p>	<p>Չետագոտության մեթոդներ՝ Չետագոտության ընթացքում կիրառվել են, համակարգային, համեմատական, գրականության, հարցաթերթի վերլուծության մեթոդներ:</p>

Ներածություն

Հետազոտության իրականացման ժամանակահատվածը	2023-2024թթ. ուսումնական տարի, Սեպտեմբեր

Գրականությանակնարկ

- Մեջբերումներարդեն արված հետազոտություններից,
- Մեջբերումներ գրականությունից, տեղեկությանվստահելի աղբյուրներից:

Պարտադիրեկատարելի հոլմադբյուրին

Գեղագիտականդաստիարակությանտարատեսակներըուսկգբունքները

Գեղագիտականվերաբերմունքիբնույթի, նրակառուցվածքինյուրահատկությանհարցըգեղագիտականևհոգեբանա-մանկավարժականգրականությանմեջառայժմչիստացելգիտականվերլուծություն,

ինչըինքնինդժվարացնումեգեղագիտականդաստիարակությանևգեղարվեստականկրթությանգիտականորենհիմնավորվածտեսությանստեղծումը,

քանիորմինչայժմշարունակվումենբանավեճերըգեղագիտականեությանհարցիշուրջ:

Ռագեղագիտությանևգեղագիտականդաստիարակությանհիմնակազմդրույթներիցէ, որինհարումեննրամյուսբուրիարցերը, այդթվումևգեղագիտականխնդիրները:¹

Գեղագիտականմտքիզարգացմանմեջմեծէետաքրքրությունըդեպի §գեղագիտականի; հիմնախնդիրները:

Այնվկայումեգեղագետներիստեղծագործականմտքիառաջընթացը,

որովքայլեկատարվումհնարավորլիովնուբարեխղճորենպատասխանելուգեղագիտականդաս

¹ՌաֆայելԱթայան «Աշակերտներիգեղագիտականդաստիարակությանը», Ե 1974

**Ջետագոտությանը նթա
ցքը**

տիարակության մասին ժամանակի պահանջներ
ին:

Իրոք,
գեղագիտական իյուրահատկության մասին,
բազմակողմանի ներդաշնակ զարգացած և հա
տիճևավորման մեջ նրա զբաղեցրած տեղի մասին
հարցնում են հառաջնակարգ նշանակություն գեղա
գիտական դաստիարակության գիտական տեսու
թյան մշակման համար: Առանց

Տգեղագիտականի՝
յուրահատկությունը պարզ հականալու,
դժվար է սահմանազատել գործունեությունն ընդդի
անրապես և ստեղծագործական գործունեությունն
ը,
դժվար է տալ գեղարվեստական վարպետության ճ
իշտ վերլուծություն:²

Ջետաբրթությունը դեպի Տգեղագիտականը՝
որոշվում է նաև գուտուսումնադաստիարակչակ
ան, կրթական գաղափարներով,
քանի որ այն ունի մեծ նշանակություն գեղագիտա
կան հատուկ դասընթացների ծրագիրը կազմելու
և դասընթացները ճիշտ կազմակերպելու համար:
Այսին դրիլում մանհիմնախնդրում նախկին գեղ
ագետների մոտ տեսական բնույթի լուրջ տարածա
յնություններ կային:

Այդ բանավեճերի արդյունքում մեր վագժվեցեր կու
միմյանց փոխադարձաբարբացասող տեսակետ,
երկու առավել քան պայմանական ուղղություններ
ը՝ Տբնականների՝ և Տհասարակականների՝,

²Մկրտչյան Կամո Մկրտիչի - Գեղեցիկի աշխարհում : [Գեղագիտական դաստիարակության հարցեր] Ե.
1987:

այժմ նրանք չեն ներկայացնում որևէ միացյալ ուսմունք, ընդհանուր դպրոց, բայց նայնպես այս կամ այն ուղղություններում է կանհայտնի ելակետային սկզբունքներ, որոնք հիմնավոր են դարձնում նրանց այդպիսի միավորումը:

Անհատի գեղագիտական զարգացումը առավելի աչոյե է իրականացվում գեղագիտական երեք ձևերի զուգորդման պայմանում՝ գեղեցիկ ինկալում, կատարողական և արդյունավետ ստեղծագործում: Ցավոք,

նման զուգորդում գեղագիտական գործունեության տեսակներում չի նում է ոչ բոլոր կրթական հաստատություններում:

Գեղագիտական դաստիարակության բովանդակությունը, ուղղվածությունը, ձևերը պայմանավորվում են մարդկանց կյանքի հասարակական պայմաններով:

Գեղագիտական իեության լուրջ բանավեճում շոշափվում էր գեղագիտական վերաբերմունքի ճանաչողական բնույթի մասին հարց, ավելին, գեղագիտական վերաբերմունքը երբեմն որոշվում էր որպես գեղագիտական ճանաչում:

Դեպքում վում է նախնառաջայնպատճառով, որ գեղագիտական վերաբերմունքի բոլոր գործառույթներից գլխավոր ու շարժիչ ուժն էր այդ հետազոտություններում հատկացվում էր իմացաբանական գործառույթին:³

Գեղագիտական վերաբերմունքի եությունը կյուր

³.Նալչաջյան Ալբերտ Աղաբեկի - Հոգեբանության հիմունքներ, Ե. 1997:

ահատկությունը պարզելու համար անհրաժեշտ է նախև առաջ բացահայտել § գեղագիտականի՝ բավականին լայն ճանաչում գտած հասկացության էությունը, այժմ § գեղագիտականի՝ հիմնախնդրի լուծումը բնութագրողը նդիհանուր փիլիսոփայական և ճևատեսական սկզբունքների հանգեցնում է նհետևյալին. այն է, որ գեղագիտական ըհանդիսանում է զգացմունքային և հրական հիմունքներ քիներկ կապմիասնություև, որ գործնականում այն ընդունակ է արտահայտվել միայն որոշակի՝ զգացմունքային ձևով և հրենից ներկայացնում է ոչ արտահայտիչը, զգացմունքայինը, անմիջական ընդդահետմեկ տեղ կենսական որեն ամբողջը: Այսինքն՝ § գեղագիտականը՝ հատուկ է ոչ միայն բնությանը և գեղարվեստական ստեղծագործմանը, այլ մարդու ողջ նյութագործնական գործունեությանը:

Դրանով չափազանց ընդլայնվում և փորացվում է § գեղագիտականի՝ ոլորտը շրջակա հրականության մեջ և հետևորեն բացահայտում ընդհանուր հանհատի փոխադարձվածությունը § գեղագիտականի՝ մեջ և ցույց տալիս, որ անհատի հիմքը կազմում է ընդհանուրը, որն հրհերթին միանգամայն ենթադրում է, որ § գեղագիտականը՝ ստեղծվում է բնության և մարդու § ընդհանուրի՝ և § անհատի՝ գործնական փոխհարաբերության արդյունքում:

Սակայն,
քանի որ իրականության հետքը լորմարդկային հարաբերությունների հիմքում ընկած են նյութական պահանջները, ուրեմն Տգեղագիտականը, լինելով անմիջականորեն չկապված որևէ գործնական օգուտի պատկերացումների հետ, այնուամենայնիվ արթնացնում է մարդկանց մեջ պայքարելու կորոշակի գործնական քայլեր ձեռնարկելու ցանկություն հանուն իրենց գեղագիտական հայեցակետի իրականացման:

Գեղագիտական հարաբերությունների բնորոշ գիծ է նաև այն,

որ նրանք արտահայտվում են ոչ միայն իրերի, մարդկանց նրանց գործողությունների գեղագիտական գնահատականների մեջ,

այլև մարմնավորում են մարդու կողմից ստեղծված նրան նյութական հոգևոր պահանջները բավարարելու համար անհրաժեշտ իրերում,

որոնք հատուկ նախատեսված են գեղագիտական կարիքների բավարարման համար:

Այդ իրերը ծառայում են որպես մարդկանց միջև գեղագիտական հարաբերությունները միջնորդավորող առարկայական ձև:

Գեղագիտական դաստիարակության հիմքում ընկած է իրականության, բնության, աշխատանքի, մարդու, նրակենցաղի, վարմունքի, արվեստի ստեղծագործությունների հայնի գեղագիտական ընկալման ընդունակության զարգացումը:

Գեղագիտական ընկալումը նդգրկում է երևույթն

երիևառարկաններհիատկանիշները,
հատկություններընրանցանմիջականզգացմուն
քայինձևով:

Այդպատճառովէլայնմիշտկրումեհուզականբն
ւյթնմիշտհանդիսանումէզգացողություն:

Ռակապվածէայնբանիհետ,
որնրաառարկանկարողէլինելայն, ինչըայսպես,
թեայնպեսմատչելիէզգացմունքին:

Ռանովէորոշվումիրականությանզեղագիտակ
անընկալմանմեջանմիջականզգացմունքայինփ
որձի,

մարդուզեղագիտականգիտակցականընկալմա
նդերը:

Չնայածզեղագիտականընկալումընթադրումէ
ապրումներ,

բայցայնմիայնչիկարողսահմանափակվելզգաց
ումով:

Գեղարվեստականընկալմանմեջմասնակցումեն
մարդուբոլորհոգևորընդունակությունները`

ունակությունը, զգացմունքը, կամքը:
Ելնելովդրանից`

զեղարվեստականընկալումըկապվածէմարդու
ամբողջհոգևորաշխարհիհետ:

Գեղագիտականզգացմունքըծնվումէոչմիայնմ
արդուվրաբնությաներևույթներիևհասարակակ
անկյանքի,

արվեստիստեղծագործություններիանմիջական
ազդեցությամբ,

այլևաանմիջականորենլեզվիմիջոցով:

Գեղագիտականզգացմունքըկրումէկենսունակգ
ործունյա, հոգևորբնույթ:

Այնսերտորենկապվածէայլհոգևոր,

բարձրագույն զգացմունքների հետ:⁴

Գեղագիտական ըմբռնումների ինչպես զգացմունքների հիման վրա մարդու մոտ ձևավորվում է գեղագիտական ճաշակ:

Մեծ տեսական նպաստ է կանխատեսելու և հետաքրքրություններ կայացնում է գեղագիտական ճաշակի դասակարգվածության եռության հետազոտությունը:

Գեղագիտական ճաշակների դաստիարակությունը հանդիսանում է մարդու,

բազմակողմանի ու ներդաշնակ զարգացած անհատի ձևավորման գլխավոր ուղիներից մեկը:

Գեղագիտական ճաշակը որպես մարդու հոգևոր կյանքի ամենակարևոր կողմի նվերաբերող չափազանց պարզերևույթ համագործակցում է հասարակական կացության նպատակային զանազան գործոնների հետ:

Ճաշակը իրենից ներկայացնում է հատկություններ, որի բարդագույն համալիր գեղարվեստական ստեղծագործության առարկաներից ստեղծագործական գործունեությամբ,

որոնց հասարակական բովանդակությունը նհասարակական կառուցվածքը հանդես է նպաստում իջևորդավորված բարոյականությանը,

ինչպես նաև բնության բազմաթիվ երևույթներով:

Գեղարվեստական ճաշակի հիմնահարցը բարդ է և բազմակողմանի:

Նրա լիակատար բացահայտումը մանրամասն ուսումնասիրումը անհնար է առանց սերտ կապի հարակից գիտությունների,

⁴Հակոբյան Նորայր Յարապետի - Աշակերտների գեղագիտական դաստիարակությունը դպրոցում, Ե.1986:

նախևառաջվենսաբանությաննևհոգեբանության
հետ:

Մարդուգեղագիտականճաշակըբնածինհատկու
թյունչէ,

բարձրմակարդակիճաշակյուրաքանչյուրմարդկ
արողէնպետքէունենա:

Բայցգեղագիտականճաշակիձևավորումըկախվ
ածէառաջինհերթինհենցմարդուց,

նրաանձիզարգացումիցամբողջությամբևպահա
նջումէնրանիցմտքիմեծլարում,

լուրջաշխատանք:⁵

Գեղագիտականդաստիարակությունը,

լուծելովիրսեփականխնդիրները,

կոչվածէձևավորելուամբողջական,

համընդհանուրմոտեցումկյանքինևհրականութ
յանըընդհանրապես՝

չսահմանափակելովմիայնմասնագտացվածև
նհատիայլևեղիտաքրքրություններով:

Մինևույնժամանակօգնելովմարդկանցգնահատ
ելանմիջականհրականությանարժեքները՝

գեղագիտականդաստիարակությունըդառնումէ
որպեսբաղադրիչմասցանկացած,

ինչպեսընդհանուր,

այնպեսէլմասնագիտականկրթությանմեջ՝

տեղգտնելովդպրոցականներիբազմակողմանի
դաստիարակությանբոլորկողմերիհունձերիմեջ:

**Մշակութայինևգեղագիտականպա
տկերացումներիձևավորումըևզարգացում**

⁵ՋակոբյանՆորայրՅայրապետի - Աշակերտներիգեղագիտականդաստիարակությունըդպրոցում,
Ե.1986:

մը հասարակագիտության նդասերին ավագ դպրոցում

Հասարակագիտության մեջ հանրակրթության բովանդակությունը գիտելիքների մամբողջություն է, որն արտացոլում է ուսումնասիրության հիմնական օբյեկտները՝ հասարակությունը ներառյալ հիմնական ոլորտները, անձը հասարակության մեջ, սոցիալական հարաբերությունների հրավական կարգավորումը: Բացի գիտելիքներից, դասընթացի կարևոր բովանդակային տարրեր են համարվում սոցիալական հմտությունները, կարողությունները, բարոյական նորմերի նհումանիստական արժեքների միջարք, ինչպես նաև օրինական վարքագծի հիմքում ընկած ծիրավական նորմերը:⁶

Դասընթացի նպատակներից, արտացոլելով հոգևոր կարողական բաղադրիչը, կարելի է առանձնացնել (ներառյալ տնտեսական նհրավական) տեղեկատվություն և սեփական ոլորքի, բարոյական նհրավական մշակույթի, տնտեսական մտածելակերպի, ինքնորոշման և ինքնիրացման կարողության որոշում: Դրանք են՝

- համահայկական ինքնության ձևավորում,
- քաղաքացիական պատասխանատվո

⁶Բաբանսկի Յու. Կ., Պոբեդանոսցև Գ. Ա., Աշակերտների դաստիարակության նըկոմպլեքսային մոտեցում, Երևան, 1987թ.

ւթյուն,
հարգանքսոցիալականնորմերինկա
տմամբ,
հավատարմութիւնըՅՏՍահմանադրու
թյամբամրագրվածմարդասիրականև
ժողովրդավարականարժեքներին:

- Վաղպատանեկութեանանհատական
ութեանզարգացում, հոգևոր,
բարոյական,
քաղաքականևիրավականմշակույթի
ձևավորում,
տնտեսականմտածողութիւն,
սոցիալականվարքագիծ,
որըհիմնվածէօրէնքիգերակայութեան
հարգմանվրա,
անձնականինքնորոշմանևինքնիրաց
մանկարողութեան,
հետաքրքրութիւննուսումնասիրելուն
կատմամբ:
- Հասարակագիտութեանբովանդակայ
ինկողմըհիմնվածէմարդու,
մարդումիջավայրիևպետութեանհետ
փոխգործակցութեանտարբերկողմեր
ի վրա:⁷

Այսփոխազդեցութեանաստիճաններինուսում
նասիրութիւնըպարունակումէաշակերտիանհա
տականսոցիալականփորձիօգտագործում,
գիտելիքներիհամակարգումնսոցիալականերև
ութիւններիիրագելում,
բայցևանկէնտրոնանումէդասականդմանգործը

⁷Հանրակրթութեանդասականհաստատուիչ

նթացի հումանիտական կողմի վրա:

Այնուհուրդ թե՛ ոչ միայն աշակերտների գիտելիքներին հմտությունների ամրապնդման ընտցիալական,

հումանիտար կամ իրավական անհատականուսումնական ծրագրի նհամապատասխան,

այլև աշակերտների ընտցիալական նհաղորդակցական կարողությունների զարգացմանը,

նրանց ծանոթացնելուն նհ ժողովրդավարության արժեքների նընդգրկելուն:

Առաջադրված նպատակին հասնել նհիրականացվում է գործունեության նհամակարգված մոտեցմամբ,

այն է՝ աշակերտների ակտիվ ներգրավվածությունը ընտցիալական կյանքի եռություն նուսնդիրներին ասկանալու գործում: Այս նհամալիրում ավագ դասարաններում հոգևոր նբարոյական նբաղադրիչը առանձնացված է առանձին թեմաներով: Բացի այդ, հոգևոր նբարոյական մշակույթի նառնչվող թեմաները դիտարկվում են ավագ դպրոցում որպես առանձին թեմաներ,

որոնք ներառված են նտնտեսագիտության,

նբաղաքականության նբարոյականության ուսումնասիրության նբաժիններում:⁸

Հասարակագիտության ավագ դպրոցի նհամար նախատեսված գրքերի բովանդակությունը ուսումնասիրելի սկարող են նբփաստել որդրան նբարունակում են՝

⁸Ս.Պետրոսյան, Ս.Խաչատրյան, Հ.Խաչատրյան Հասարակագիտություն, 10-րդ դասարան, Երևան 2009

- արժեքային չափանիշներ, որոնք հիմնված են հայրենասիրության, հայրենիքի հանդեպ սիրոն հարգանքի և ազատության վրա,
- դպրոցականների կողմից հրեցվարքի, անձնական տրակների գնահատումը՝ հաշվի առնելով այլ մարդկանց տեսակետները
- առօրյա կյանքում էթիկական սիրավական չափանիշներին, բնապահպանական պահանջներին և համապատասխանելը,
- համեմատաբար ամբողջական պատկերացում հասարակության նմարդու, սոցիալական կյանքի ոլորտների, մարդկանց գործունեության մեխանիզմների և կարգավորողների նկատմամբ
- հիմնական բարոյական սիրավական ասկացությունների, նորմերի և կանոնների հիմացություն, նրանց դերի ըմբռնումը որպես սոցիալական կյանքի կարգավորողներ, այդ նորմերը և կանոնները կիրառելու կարողությունը հրական սոցիալական հրավիճակների վերլուծության և գնահատման համար, որոշելով այդ նորմերը և դրոշելու անհրաժեշտությունը և կանոնների բեկումն օրյա կյանքում,
- նվիրվածություն մարդասիրական և ժողովրդավարական արժեքներին,

հայրենասիրությունն քաղաքացիությ
ուն,

- արվեստի միջոցներով աշխարհի ճանա
չման առանձնահատկությունները մ
ռնումը ճանաչման այլ մեթոդների և ձևե
րի համամասնությամբ.

Հասարակագիտության դասընթացում հա
սարակության կյանքի հոգևոր ոլորտի ուսումնաս
իրությունը ներկայացված է հոգևոր մշակույթի հի
մնական ոլորտներում՝ բարոյականություն,
կրոն, արվեստ, գիտություն, կրթություն,
ինչպես նաև ընդհանուր վերլուծություն կրթությ
ան առանձնահատկությունների և կառուցվածքի
վերաբերյալ::

Բացի այդ, տրվում է նյութական հոգևոր մշակույ
թի ներանց փոխհարաբերությունների,
գիտելիքների առանձնահատկությունների և տես
ակների ըմբռնում,
գիտակցության և աշխարհայացքի ըմբռնում:⁹

«Հասարակագիտության»

դասընթացը եզակի հարթակ է կայուն զարգացմա
ն զաղափարների զարգացման համար, քանի որ դ
րա համար կարևոր նառաջնահերթ են սոցիալական
ն, տնտեսական, բնապահպանական,
իրավական, մշակութային,
հոգևոր և բարոյական զարգացման խնդիրները:

«Հասարակագիտություն»

դասընթացի հոգևոր և բարոյական բաղադրիչը նե
րկայացված է այնպիսի բաժիններով,

⁹Պետրոսյան, Ս. Խաչատրյան, Հ. Խաչատրյան Հասարակագիտություն, 10-րդ դասարան, Երևան 2009

ինչպիսիք են մշակույթը, գիտությունը,
կրթությունը, բարոյականությունը,
արվեստը և կրոնը: Հարկենշել,
որ այս դասընթացին յուրաքանչյուր մանուկ է կրթության
արժեքն անկանակ կրթական բաղադրիչների միջև
խորը կապ,
որ այն ուղղված է անհատի քաղաքացիական որա
կների ձևավորմանը՝ մարմնավորված իրող ջբազմ
աչափին քննատիպությամբ: (սոցիալական,
հոգևոր և բարոյական, մշակութային նախընտրություն):

Ավագ դպրոցում անհատականության զար
գացումը,
նրա կենսական արժեքներն ու ուղեցույցները դիտ
արկվում են այս դպրոցական տարիքին համապա
տասխանող ավելի բարդ ու սուբյեկտիվ նյութերի վր
ա (Հոգևոր մշակույթի ոլորտ):
Այս թեմայում օգտագործվող նյութերը կառուցվա
ծ են. մշակութային մոտեցման հիման վրա,
որը թույլ է տալիս, մասնավորապես,
վերլուծել մշակույթը,
ինչպես նաև կեցության միջերտ,
ներառելով աշակերտների նորագործ ունեության
և ձևավորման համատեքստում: Բացի այդ,
ստեղծողները բարոյականության, նրան որմերի,
կյանքի և մշակույթի հոգևոր արժեքների ու սուբյե
կտիվության հարցերին մոտենում են բազմաձայնու
թյան դիրքերից:

Կրոնական և աշխարհիկ աշխարհայացքն
երի ժվարությունները ու սուբյեկտիվում են ժամա
նակակից հասարակության մեջ դրանց գլորալ փո
խազդեցության մեջ՝ հագեցած հակասություններ

ովնագարգացման նոյն ժամանակահատվածում: Այնուամենայնիվ, դա հենց այն է, ինչը հնարավորություն է տալիս բոլորին, առանց ուրիշների օգնության, որոշել իրենց կյանքի արժեքների համակարգը և հետևել անհատական ինքնորոշման և ինքնագարգացման տրամաբանությանը:

Գիտությունը և կրթությունը, ինչպես նաև հոգևոր արտադրության հատուկ ոլորտները «Չասարակագիտություն» դասընթացումներ կայացված են ոչ միայն իրենց իմասական գործառույթներով, այլև բարոյական արժեքների համատեքստում, որը համատեղում է նաև կրթական, արժեքական և մոտեցումները:

Արդյունքում բնապահպանական մշակույթը և էթիկան դառնում են անձի, հասարակության և քաղաքակրթության ձևավորման հիմնական ուղիներից մեկը: Ներկայումս, երբ մարդկության զարգացումը սերտորեն կապված է ոչ միայն բնական ռեսուրսների օգտագործման, այլև դրանց պահպանման ու նորացման հետ, կարևոր է վաղ տարիքից սովորեցնել պազաբաղաբացիների նհոգտանել շրջակա միջավայրի մասին: Ներկայսեր ուղղապետք է տիրապետի բնապահպանական արժեքներին և նորանց համապատասխան կառուցի իր հարաբերություններն արտաքին աշխարհի հետ: Շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցություններից խուսափելու, բնապահպանական սխալներ թույլ չտալու, առողջության և կյանքի համար վտանգավոր իրավ

	<p>իծակները ստեղծելու համար ժամանակակից մարդիկ պետք է ունենան տարրական բնապահպանական գիտելիքներ և եկոլոգիական մտածողության նոր տեսակ: Բնապահպանական կրթությանը նդաստիարակությանը հասարակագիտությանը ասերին նպաստում է բնապահպանական ուղղվածության մբբնագիտական նյութի օգտագործումը:</p> <p>Այսպիսով,</p> <p>երեխաների մոտ ձևավորվում է այն համոզմունքը, որ մարդու միջավայրի պաշտպանության նբարելավման խնդիրը կախված է ներդաշնակությունից,</p> <p>«մարդ-բնություն»</p> <p>հարաբերությունները հասարակության յուրաքանչյուր մարդու և եկոլոգիական մշակույթից:</p> <p>Իվերջո,</p> <p>«զարգացման ներկա պատմական փուլում մարդկությունը թեև ակոխել է նոր դարաշրջան, որը բնութագրվում է սոցիալական պատասխանատվությանը նդլայն մամբ,</p> <p>անձնական և հասարակական,</p> <p>մեր մոլորակի վրակյան քիբարենպաստ բնապահպանական պայմանների պահպանման համար»:</p>
	<p>Չետագոտության նշված նպատակի</p> <p>Նհասնելու համար որոշվել են ազգայրոցի 12-րդ դասարանի աշակերտների հոգևոր մշակույ</p>

թիվի ճակատորոշման հետևյալ չափանիշներն ու ցուցանիշները. (հավելված 1)

Հարցաթերթի կիմիջոցով կատարվել է վազդարոցի սովորողների հոգևոր մշակույթի հուզական-արժեքային բաղադրիչի մակարդակի ստորոշում.

Աշակերտներն ու նենհետևյալ որակների գարգացման ցածր մակարդակ.

- ✓ խնայողություն և խնայողություն անձնական ու նեցվածքի նկատմամբ (33.4%-ը նշել է վավարքագծի ցածր կամ անընդունելի մակարդակ);
- ✓ մեծ հաջողություններ վերապատրաստման և հիսակրթության մեջ (32,5%),
- ✓ ճիշտ պրելակերպ (28%),
- ✓ նպատակասլացություն հիսնորոշման մեջ (25,4%),
- ✓ իրավական մշակույթ (26,7%),
- ✓ հարմարվողականություն (19%),
- ✓ քաղաքական մշակույթ (21%).

Վերլուծելով պատասխանները՝ կարող ենք եզրակացնել,

որ միջին մակարդակը գրանցվել է դարոցականների

60%-ի մոտ: Այս ստումբը ցույց տվեց ոչ բավարարձ գրիտպատկերացումների համամարդկային արժեքների հիերարխիայի մասին: Նրանք կատարում են հիսնց հանձնարարված առաջադրանքները ժամ

անակավորհիմունքներով,
հաճախսխալժամանակինկամվատ:

40%-ըբարձրմակարդակունի,
քանիորհիմնականումհստակպատկերացումներունիհամամարդկայինարժեքներիևբաղաբացիականդիրքորոշմանանհրաժեշտությանմասին:
Նրանքմիշտժամանակինևարդյունավետկերպովկատարումենիրենցհանձնարարվածաշխատանքը:Աշակերտների

20%-իմոտարձանագրվելէհոգևորմշակույթիհուճական-արժեքայինբաղադրիչիձևավորմանցարմակարդակ:Նրանքպատկերացումչունենհամամարդկայինարժեքներիհիերարխիամասին, պետքէբաղաբացիականդիրքորոշումցուցաբերել,
չենկատարումիրենցհանձնարարվածխնդիրըկամչենավարտումայն:

12-րդդասարանիաշակերտների

40%-իհամարսոցիալականևհամընդհանուրարժեքներըկողմնորոշվումենանձնականկողմնորոշվածարժեքներից: Դպրոցականների

40%-նառաջնորդվումենսոցիալականևմարդկայինարժեքներով,
նրանցմոտլիովինզարգացածեպարտքի, արդարությանևպատասխանատվությանզգացումը:Մնացած

20%-ընվազագույնկողմնորոշվածությունունիդեպիսոցիալականևմարդկայինարժեքներ:Մնացած

20%-ընվազագույնկողմնորոշվածությունունիդեպիսոցիալականևմարդկայինարժեքներ:

<p>Վերհանվածա րդյունքներ, Եզրակացություններ, պատասխան հետազոտական հարցին</p>	<p>Ժամանակակից կրթության կարևոր բարոյիսնդի րեավագ դպրոցի աշակերտների հոգևոր մշակույթ ի ձևավորումը «Ջասարակագիտություն» ուսումնական առարկայի միջոցով:</p> <p>Այս առարկայի ուսումնասիրմանը նթացքում աշա կերտները շփվում են հասարակության տարբերա սպեկտների, նրա արժեքների և նորմերի հետ: Եզրափակելով այս թեմայի վերլուծությունը՝ կար ող ենք անել հետևյալ վերջնական եզրակացույուն ները.</p> <ul style="list-style-type: none"> o «Սոցիալական ուսումնասիրություններ» ուսումնական առարկան եզակի հարթակ է ապահովում մավագ դպրոցի աշակերտների հոգևոր մշակույթի զարգացման համար, քանի որ այն ընդգրկում է հասարակության բազմաթիվ ասպեկտներ,
---	---

այդպիսով՝ Էթիկական, բարոյական, սոցիալական և քաղաքական խնդիրներ:

- o Սոցիալական ուսումնասիրությունների միջոցով հոգևոր մշակույթի ձևավորումը նպաստում է քննադատական մտածողության և վերլուծական հմտությունների զարգացմանը,

ինչը թույլ է տալիս ավագ դպրոցի աշակերտներին ավելի խորը հասկանալ արժեքներն ու համոզմունքները նկայացնել տեղեկացված որոշումներ:

- o Սոցիալական ուսումնասիրությունների համատեքստում պատմության, մշակութային բազմազանության և սոցիալական արդարության ուսումնասիրությունն ու սոցիալական արդարության ուսումնասիրությունն ավելի ավելի հասկանալ, թե ինչպես են ձևավորվել հասարակության արժեքները և ինչպես են նորանբազմազանացված ամանակի ընթացքում:

- o Ակտիվ քննարկումը ներկայությունը հասարակագիտության դասերի շրջանակներում նպաստում է ներկայություն և փոխըմբռնման մշակույթի զարգացմանը, ինչը կարևոր է հանդուրժող հասարակության համար:

- o Էթիկայի և սոցիալական պատասխանատվության ոլորտներում գործնական առաջադրանքները նախագծերը կարող են սօցնել ավագ դպրոցի աշակերտներին գործնականում կիրառել իրենց գիտելիքները զարգացնել որոշումներ կայացնել ու հմտություններ:

	<p>Ընդհանուրառմամբ, «Սոցիալական գիտություն» ակադեմիական առարկան կարևոր դեր է խաղում ավագ դպրոցի աշակերտների հոգևոր մշակույթի ձևավորման գործում՝ հարստացնելով նրանց հասարակական կյանքում ակտիվ կատասխանատու մասնակցության համարանհրաժեշտ գիտելիքներով և հմտություններով:</p>
Այլ տեղեկատվություն	

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Բաբանսկի Յու. Կ., Պոբեդանոսցև Գ. Ա.,
Աշակերտների դաստիարակության նըկոմալեքսային մոտեցում, Երևան, 1987թ.
2. Հակոբյան Նորայր Հայրապետի -
Աշակերտների գեղագիտական դաստիարակությունը պրոցում, Ե. 1986:
3. Հանրակրթության պետական չափորոշիչ
4. Մկրտչյան Կամո Մկրտիչի - Գեղեցիկի աշխարհում :
[Գեղագիտական դաստիարակության հարցեր] Ե. 1987:
5. Նալչաջյան Ալբերտ Աղաբեկի - Հոգեբանության հիմունքներ, Ե. 1997:
6. Ռաֆայել Աթայան «Աշակերտների գեղագիտական դաստիարակությանը», Ե
1974
7. Ս.Պետրոսյան, Ս.Խաչատրյան, Հ.Խաչատրյան Հասարակագիտություն,
10-րդ դասարան, Երևան 2009

Հավելվածներ

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1

Հարցաթերթավագդպրոցիաշակերտներիհամար

Հարգելի՛ ավագդպրոցիսովորող: Ձերծեռքերումեհարցաթերթիկ, որումխնդրումենքընտրելչորսհայտարարություններիցմեկըևդնել «+» նշանը:

1. Հայրենիքիհանդեպսեր.

- o Եսհետաքրքրվածեմիմհայրենիքիպատմականանցյալովևհպարտանումեմդրանով, ապրումեմներկան, ընկերներիսհետքննարկումիմդերընրաապագանկերտելուգործում:
- o Ինձհետաքրքրումեիմհայրենիքիպատմականանցյալըևմտահոգվածեմնրաներկայով:
- o Եսքիչհետաքրքրվածեմիմհայրենիքիպատմությանևմշակույթիևկատմամբ
- o Եսարհամարհականվերաբերմունքունեմպատմությանևազգայինմշակույթիևկատմամբ:

2. Քաղաքականմշակույթ.

- o տեղյակեմհասարակականևքաղաքականիրադարձություններին, ունեմիմնավորվածգնահատականներ, քննարկումեմընկերներիհետ
- o Տեղյակեմհասարակականևքաղաքականիրադարձություններին, եսունեմանկախդատողություններևգնահատականներդրանցիցմիքանիսիվերաբերյալ
- o Քաղաքականիրադարձություններիմասինբավականաչափտեղեկացվածչեմ, ամենիցհաճախսումեմայլմարդկանցգնահատականներևդատողությունները
- o Եսթեքածունեմքաղաքականիրադարձություններիվրա:

3. Իրավականմշակույթ.

Հավելվածներ

- Եսգիտեմ քաղաքացիական հիմնական իրավունքներն ու պարտականությունները, պահպանումեմ դրանք, ակտիվորեն աշխատումեմ մարդկանց կանկյան քի համար օրենքներն կանոններս տեղ ծելու ուղղությամբ:
- Ես գիտեմ հիմնական քաղաքացիական իրավունքներն ու պարտականությունները, հարգումեմ դրանց մեծ մասը:
- Երբեմն թույլ եմ տալիս շեղումներ օրենքի կարգի պահպանման հարցում:
- Ես շատ հաճախ ստումեմ կարգապահությունը և օրենքն ու կարգը:

4. Ինտերնացիոնալիզմ.

- o Ես հարգումեմ մայլազ գերիմշակույթն ու ավանդույթները, թույլ չեմ տալիս անհարգալից վերաբերմունքն րանցնել ատմամբ
- o Ես հետաքրքրությունս հարգանքեմ ցուցաբերում մայլազ գերիմշակույթի և ավանդույթների նկատմամբ
- o Ինձ չի հետաքրքրում մայլազ գերիմշակույթը
- o սովորաբար, Ես արհամարհական վերաբերմունք ունեմ մայլազ գերիմշակույթի և ավանդույթների նկատմամբ

5.

Իսնայողություն հանրային սեփականության և մարդկանց սեփականության նկատմամբ.

- o Ես հարգումեմ մայլմարդկանց սեփականությունը, պաշտպանումեմ հանրային սեփականությունը
- o Ես թքած ունեմ հանրային սեփականության և մարդկանց ունեցվածքի վրա, բայց ես նրանց նույնպես չեմ վնասում
- o Ես կարողեմ վնասել մարդկանց և հանրային սեփականությանը

6. Իսնայողություն և իսնայողություն անձնական ունեցվածքի հետ կապված.

Հավելվածներ

- o Ես հոգում եմ մանձնական հիերը,
ծախսում եմ գումար տնտեսապես խելամտորեն,
զերծ պահում եմ մի հարազատների և ընկերների և սահմանափակներից
- o Ես հոգեմտաբանական ձևերի մասին խելամտորեն ծախսում եմ գումարը
- o Ես իսկապես չեմ մտածում մի հիերի մասին հոգալու մասին,
և երբեմն սիրում եմ չափազանց շատ ծախսել
- o Ես թափափված եմ մկատնող

7. Հաջողություն ուսման և ինքնակրթության մեջ.

- o Ես գիտակցում եմ մոլորակային և ներքին ուսման մեջ,
ավելի զարգացնում դրանք դպրոցից դուրս,
ունեմ մի դասավանդման մեթոդները,
պահպանում եմ գիտելիքների հեղինակությունը ընկերներիս մեջ,
կարող եմ օգուտ քաղել փորձից
- o ընդհանուր առմամբ լավ եմ սովորում,
ձգտում եմ ինքնուրույն լուծել իմ խնդիրները
- o Ես բավականաչափ հաջողակ չեմ մոլորակային մեջ,
հաճախ եմ մոլորակային ընկերների հաջակության կարիք ունեմ կրթական
նպատակները կազմակերպման գործում
- o Ես այնքան էլ լավ չափերով չեմ և չեմ սիրում սովորել :

8. Բանականություն.

- o Ես չգիտեմ, թե ինչպես գնահատել այն, ինչ կատարվում է շուրջս,
քննադատաբար ընկալել նոր տեղեկատվությունը և պաշտպանել իմ հիերի
ոչ ումը քննարկումներում
- o Ընդհանուր առմամբ, ես կարողանում եմ գնահատել այն,
ինչ տեղի է ունենում,
ուշադիր ընկալունակ եմ նոր տեղեկատվության նկատմամբ

Հավելվածներ

- o Որպես կանոն, հրավականին դժվար է հասկանալ, թե ինչ է կատարվում; ես կորչում եմ, երբ հայտնվում եմ մտորմից ավայրում, իսկ քննարկումներում ես պասիվ ստդեմ ,
- o Ինձ չի հետաքրքրում, թե ինչ է կատարվում շուրջս:

9. Գործնական կազմակերպված.

- o Ես կազմակերպված եմ մագիտեմ, թե ինչ պետք է շեղվի մտեղ ըխմբում մահամատեղ գործունեության մեջ, ես գիտեմ, թե ինչ պետք է գրավվել նորի մեջ: բիզնես, պատասխանատու եղիր, ես մեծ ինչ մինչև վերջեմ տեսնում (
- o Ես ընդհանուր առմամբ կազմակերպված եմ, կարող եմ աշխատել ըխմբում այլ մարդկանց հետ կապարության մը
- o Ինձ համար դժվար է ինքնուրույն կազմակերպել իմ աշխատանքը, ես, որպես կանոն, մասնակցում եմ աշխատանքին ուրիշների հետ կապարության մը
- o Որպես կանոն, ես չեմ կարողանում կազմակերպել իմ գործունեությունը, ես չի նչ չեմ սիրում

10. Հաղորդակցման հմտություններ.

- o Ես սիրում եմ շփվել մարդկանց հետ, գիտեմ ինչ պետք է վերանցիտ, գիտեմ ինչ պետք է լուծել կոնֆլիկտները, բանակցել, մշակել կիրականացնել տարբեր գործողություններ
- o Ես սիրում եմ շփվել մարդկանց հետ, կարող եմ աշխատել ըխմբում, բայց ինձ համար դժվար է լուծել կոնֆլիկտային հարավի ճակները
- o Ես նախընտրում եմ միայնակ աշխատել, քան իրեն միշտ չէ, որ գիտեմ, թե ինչ պետք է տքեբանակցել մարդկանց հետ, կքննարկում եմ ների ժամանակ սովորաբար լռում եմ
- o Խոշոր ընկերությունները նյարդայնացնում են ինձ, ես նհարմար եմ զգում հասարակության մեջ

11. Օգնելու պատրաստակամություն.

Հավելվածներ

- o Պատրաստեմօգնելգրեթեբոլորին, ովքերդրակարիքնունեն, եսմիշտփորձումեմասնակցելփոխօգնությանևողորմությանակցիաներին
- o Եսպատրաստակամորենգնումեմօգնելուընկերներինևընկերներինխնայող իլուծմանհարցում
- o Եսչեմուզումպատրաստակամորենօգնելևաջակցելուրիշներին, նեթեեսաջակցումեմորենեմեկին, ապամենիցհաճախ «ընկերությանհամար»
- o Եսթեքածուներմուրիշներինխնայողներովրա:

12. Տակտ. Վարքագծիմշակույթ.

- o Եսնրբանկատևքաղաքավարիեմավագներիևընկերներիհետհարաբերություններում,
- o Եսհաստատումևաջակցումեմայսզգացմունքներըուրիշներիմոտ
- o Եսընդհանուրառմամբնրբանկատեմևքաղաքավարի, բայցհանգիստեմարձագանքումմարդկանցանզգույշվերաբերմունքիևուրիշներինկատմամբ
- o Եսքաղաքավարիննրբանկատեմ, որպեսկանոն, միայնմեծերինուսուցիչներիներկայությամբ
- o Եսչեմփորձումնրբանկատևքաղաքավարիլինել :

13. Առողջապրելակերպ.

- o Եսկարծումեմ, որպետքեվարելառողջապրելակերպ՝ամրապնդելովառողջությունը; Եսդասնումեմններգրավումիմընկերներին. Եսվատսովորություններչունեմ
- o Եսհիմնականումվարումեմառողջապրելակերպ, բարելավումեմառողջությունս, բայցմիշտչե, որկարողեմհաղթահարելիմվատսովորությունները

Չավելվածներ

- o Առողջապարելակերպվարելանսիրաժեշտչեմհամարում: Կարծումեմ, որերբեմնկարելիեզվարճանալ՝ առանցուշադրուխոնդարճելուհնարավորբացասականհետևանքների
- o Եսսկզբունքորենանսիրաժեշտչեմհամարումառողջապարելակերպվարել;
- o Եսվատսովորուխոններունեմնդրանքնորմալեմհամարում

14. Նպատակասլացուխոնինքնորոշմանմեջ.

- o Եսարդենորոշելեմկյանքում, եսքրտնաջանսհամառորենաշխատումեմայսնպատակինհասնելուհամար, եսաջակցումեմուրիշներինինքնորոշմանմեջ
- o Եսինքսինձհամարքրտնաջանաշխատումեմինքնորոշմանառումով
- o Եսդեռչեմորոշելիմկյանքիժրագրերը, ինձաջակցուխոնսխորհուրդեպետք
- o Եսկյանքումնպատակներչունեմ

15. Իրազեկում.

- o Կարողեմտեղեկատվուխոնստանալտարբերադրյուրներից, աշխատելփաստաթղթերիհետ, դասակարգելդրանք, հարցումներանցկացնել, խորհրդակցել
- o Ընդհանուրառմամբ, եսկարողանումեմտեղեկատվուխոնստանալևաշխատելգիտականգրականուխոնանհետ
- o Եսինքսդժվարանումեմգտնելինձանսիրաժեշտտեղեկատվուխոնը, եսօգնուխոնսկարիքունեմ
- o Եսչգիտեմ, թեինչպեսինքնուրույնստանալևմշակելտեղեկատվուխոն

16. Ինքնագնահատականը.

- o Եսմիշտփորձումեմարժանապատվորենգործել, հարգելուրիշներիարժանապատվուխոնը
- o Եսընդհանրապեսփորձումեմարժանապատվորենգործել
- o Եսմիշտչե, որմտածումեմ, թեորքանպարկեշտեմինձպահում

Հավելվածներ

- o Ինձի հետաքրքրում, թե որքան արժանի եմ սպարվել, ես չեմ մտածում, թե ինչ պես կգնահատեն մյուսները իմ գործողությունները

17. Հարմարվողականություն

- o Ունեմճկուն մտածողություն, կարող եմ նոր լուծումներ գտնել խնդրահարույց, ոչ ստանդարտ, բարդ իրավիճակում
- o Ես փորձում եմ ինքնուրույն լուծել իմ խնդիրները, բայց երբեմն դիմում եմ ինչ-որ մեկի օգնությանը
- o Երբ եմ նեսամուղորվում եմ մի ժվարի նիրավիճակում և չեմ կարողանում լուծել իմ խնդիրները առանց այլ մարդկանց աջակցության
- o Ես չգիտեմ, թե ինչ պես լուծել իմ խնդիրները առանց որևէ մեկի աջակցության